

OŠ Hudinja, CELJE

UNIKATNI ČEVLJI

Avtorice:

Tjaša GOLEJ, 9. b
Tjaša HELD, 9. b
Nina VERVEGA, 9. b

Mentorica:

Lilijana JELEN, prof. lik. um.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2007

KAZALO

KAZALO	str. 2
POVZETEK	str. 3
UVOD:	str. 4
- hipoteze	str. 4
- raziskovalne metode	str. 5
OSREDNJI DEL:	
- Kaj je čevelj?	str. 6
- Splošno o čevljih	str. 7
- Kratka zgodovina čevljev	str. 9
SLOVENSKI OBLIKOVALCI ČEVLJEV:	str. 17
- Alja Novak	str. 18
- Intervju	str. 18
- Unikatni čevlji Alje Novak	str. 21
- Mitja Hojak	str. 25
- Unikatni čevlji Mitja Hojaka	str. 25
- Mario Herzog	str. 27
- Unikatni čevlji Maria Herzoga	str. 27
- Matjaž Vlah	str. 29
- Unikatni čevlji Matjaža Vlaha	str. 30
- Rudolf Lopatec	str. 31
- Unikatni čevlji Rudolfa Lopatca	str. 32
ANKETA	str. 34
- Rezultati anket (grafi)	str. 36
DISKUSIJA	str. 49
ZAKLJUČEK	str. 50
VIRI IN LITERATURA	str. 51

POVZETEK

Za vsakim čevljem se skriva zgodba. Čevlji pripovedujejo o družbenem položaju, o spolu, poklicu ...

Čevlji najboljše pokažejo počutje ljudi.

Zato smo se odločile raziskati čevlje, ki so unikatni. Ki jih ne moreš kupiti v vsaki prodajalni z obutvijo, ampak jih izdelajo le po naročilu. Ročno in samo zate.

Najprej smo se seznanile z zgodovino čevljev in jo na kratko povzele. Prvi čevlji so se pojavili že leta 8000 pr. n. št., nato pa so se skozi stoletja spreminjali.

Spoznale smo delo petih oblikovalcev unikatnih čevljev v Sloveniji in si ogledale njihove enkratne stvaritve. Vsak od njih ima svoj stil oblikovanja unikatnih čevljev in vsi so izredno zanimivi.

Preko anket pa smo ugotovile, koliko naključno izbrani Slovenci vedo o unikatnih čevljih.

UVOD

Sedimo v parku, opazujemo naključne sprehajalce. Pogled se nam ustavi na čevljih ...

Sedimo v lokalu, peljemo se z mestnim avtobusom, s pogledom spremljamo mimoidoče. Pogledi se ustavijo na čevljih ...

Pravijo, da čevlji veliko povedo o osebi, ki jih nosi.

Lahko so lepo očiščeni, lahko so prašni. Ali umazani od blata.

Lahko so novi ali že precej nošeni, stari. Športni, elegantni ... Poletni, zimski ... Enobarvni, usnjeni, preprostih oblik ...

Ali UNIKATNI. Edinstveni.

In o le-teh smo se odločile, da bomo poglobile naše znanje. S pomočjo anket smo raziskale, koliko Slovenci poznajo unikatne čevlje. Spoznale smo se z izdelavo takih čevljev nekaterih slovenskih oblikovalcev.

Nad njihovimi oblikami, barvami in materiali smo navdušene. Upamo, da bodo vsaj malo navdušili tudi vas ...

HIPOTEZE

1. hipoteza: Ljudje vedo, kaj pomeni »unikaten čevelj«.
2. hipoteza: V Sloveniji je malo oblikovalcev unikatnih čevljev.
3. hipoteza: Unikatne čevlje izdelujejo le po naročilu.

RAZISKOVALNE METODE

1. DELO Z LITERATURO

Zelo malo je literature o čevljih (splošne informacije o čevljih smo našle v knjigah o obrtništvu - čevljarstvu), o unikatnih čevljih pa literature nismo dobile.

Definicijo »čevlja« smo poiskale v splošnih leksikonih.

Pobrskale smo po spletnih straneh, kjer je bilo kar nekaj o zgodovini čevljev (v angleščini), nekateri oblikovalci unikatnih čevljev (Alja Novak, Mario Herzog) pa imajo lepo urejeno spletno stran.

2. INTERVJU

Na Vranskem smo obiskale oblikovalko Aljo Novak, ki nam je z veseljem razkazala svoje prostore, kjer nastajajo njeni unikatni čevlji, zraven pa nam je odgovorila tudi na nekaj zastavljenih vprašanj.

3. ANKETA

Mnenje oz. znanje ljudi o unikatnih čevljih smo raziskale s pomočjo anket (število anket: 50). Ugotovile smo, da več vedo o unikatnih čevljih ženske kot moški.

KAJ JE ČEVELJ?

ČEVELJ je obuvalec s trdnejšim podplatom, lahko iz usnja, gume, plastike, lesa ali blaga. Zgornji del je mehkejši in prišit ali prilepljen na podplat. Pete so različnih oblik in višin. Zapevajo se z zaponko ali zavezujejo z vezalkami.

Lahko so nizki, polvisoki (segajo do gležnjev - gležnjar), visoki (segajo čez gležnje - škornji, gojzarji).

Poznamo čevlje za posebne namene: npr. šport - nogometni čevlji z nastavki na podplatih, smučarski z nepregibnim podplatom - pancernji.

ČEVLJARSTVO je obrtna in industrijska izdelava ter popravilo obutve, povezana z usnjarstvom.

Čevljarska oprema in orodje: nizka mizica za orodje, trinožnik, lesena kopita, kroji ...

Včasih so delavnici delali mojster, pomočniki in vajenci. Izdelke so prodajali na sejmi, ponujali na domovih in izdelovali obutev po naročilu (delo na štero).

SPLOŠNO O ČEVLJIH

IZDELOVANJE OBUTVE

Čevlje izdelujejo ročno, polstrojno ali strojno, vendar je strojna izdelava zelo odvisna od ročne spretnosti.

GLAVNE FAZE izdelovanja obutve so:

1. Izsekovanje podplatnega usnja

S posebnimi sekalnimi noži izsekajo podplate, prednje in zadnje vložke ter pete.

2. Krojenje in šivanje golenic

S pomočjo sekalnih nožev za zgornje usnje sekajo posamezne zgornje dele čevlja (sprednji del, zadnji del, napetnica, kapica) podlogo, ki je iz usnja ali iz platna, in še jezik. Pri izrezovanju sprednjih zgornjih delov čevlja mora delavec paziti, da izbere lepši del kože in da čimbolj izkoristi vse usnje.

3. Napenjanje golenice na kopito

Golenico za silo napno s podplatom na kopito.

4. Pritrditev in spajanje golenice s podplatom

Po načinu pritrditve in spajanja golenice s podplatom poznamo naslednje načine:

- zbita obutev
- sponkana obutev
- šivana obutev.

5. Zaključna opravila

Pri izgotovljenem čevlju so še brušenje, čiščenje, poliranje, apretiranje čevlja.

NAPAKE OBUTVE:

Napake pri obutvi nastanejo zaradi slabega materiala ali zaradi slabe izdelave.

1. Zaradi materiala:

Za nekatere vrste čevljev uporabljajo pretanke podplate, podplat je slabo strojen in premočno vpija vlago, se hitro obrabi ...

Vzrok raznim napakam pri obutvi je tudi slab pomožni material, npr. slab sukanec, pri lepljenih čevljih slabo lepilo ipd.

2. Zaradi izdelave:

Napake nastajajo zaradi slabega sponkanja ali lepljenja (čevlji se odpirajo). Zaradi preozkega podplata se čevlji povese čez rob. Če je čevlji slabo oblikovan, pete slabo pritrjene, se nastale močne gube s podplatom ne morejo dovolj stisniti in je zato možno prepuščanje vode. Slabo lepljena, nepravilno vložena ali iz neustreznega materiala napravljena opetnica pokvari obliko čevlja.

VRSTE OBUTVE:

Obutev delimo po spolu na **žensko, moško in otroško** obutev.

Po letnem času pa na **zimsko, pomladansko, poletno in jesensko** obutev.

Čevlje izdelujejo v raznih velikostih, ki jih ločijo po številkah: otroške 18 do 27, deške in dekliške 27 do 33, fantovske 35 do 38, ženske 35 do 42, moške 39 do 46.

KRATKA ZGODOVINA ČEVLJEV

8000 pr. n. št.: V Missouriju so našli sledove najstarejših čevljev.

3300 pr. n. št.: V francoskih Alpah je ledeni človek za seboj pustil sledove primitivnih čevljev, ki so bili narejeni iz rastlinja.

3000 pr. n. št.: Egipčani so v svojih klinopisih in freskah v templjih uprizarjali čevlje in čevljarje pri svojem delu.

100 n. št.: Grške sužnje so v tistih časih prepoznali po tem, da so bili bos, saj so bili čevlji rezervirani za višji sloj prebivalcev.

200 n. št.: Rimski cesar Avrelij je proglasil, da lahko samo zmagovalci, in seveda on, nosijo rdeče sandale.

1100 n. št.: Ošiljeno konico so v Evropo prinesli križarji.

1400 n. št.: Vitezi so nosili čevlje z neverjetno dolgo ošiljeno konico (tudi do 60 cm). Takratni zakoni so predpisovali, kako dolgo konico je dovoljeno nositi. Višji kot je bil sloj, daljša je bila konica čevlja.

prva polovica 1500 n. št.: Izumili so visoko peto. Po vsej verjetnosti naj bi bil njen izumitelj Leonardo da Vinci. Konica je postajala vse bolj potlačena.

druga polovica 1500 n. št.: Čevlji so se začeli dvigovati v višino. Podplati so včasih dosegali debelino do 76 cm. Debeli podplati so kmalu postali modna muha celotne Evrope. Debelina podplata je bila simbol za moč in bogastvo.

1 kljunasti čevelj; polčevelj z dolgo konico in zavezovanjem pri strani, Nemčija (15. st.) 2 natikač s podplatom iz plute; prevlečenim z usnjem, in jermenčki (15. st.) 3 čevelj z visoko peto (okoli 1680) 4 »medvedja taca«: polčevelj, Anglija (zač. 16. st.) 5 »hoduljasti« copatek s 14 cm visokim podplatom, Benetke (ok. 1600) 6 kočijaški škorenj, Nemčija (18. st.) 7 polškorenj, Nemčija (ok. 1830)

prva polovica 1600 n. št.: Prvič so se pojavile vezalke kot najstarejša modna muha.

sredina 1600 n. št.: Luis XIV. je pričel z novim obdobjem v zgodovini čevljev. Čevlji z ravnim podplatom, ki je dosegal debelino do 10 cm, so bili okrašeni z miniaturnimi prizori bitk.

druga polovica 1600 n. št.: Prvi prevod pravljice o Pepelki iz francoščine je prinesel nič kaj prijetno napako. Pepelkini krzneni copatki so zaradi napačnega prevoda postali stekleni.

sredina 1700 n. št.: Izumljena je bila strojna proizvodnja čevljev, vendar so se delavnice raje ukvarjale z izdelavo posameznih delov čevlja, kot pa da bi se ukvarjali s celotno izdelavo čevlja.

druga polovica 1700 n. št.: Nastajati so začele prve tovarne čevljev, vendar je trajalo še najmanj 100 let, preden je tovarniška proizvodnja zamenjala ročno izdelavo.

prva polovica 1800 n. št.: Čevlji so postali nizki, z ravnim podplatom. Nosila so se tudi obuvala, ki spominjajo na grške sandale.

sredina 1800 n. št.: Elias Howe je izumil šivalni stroj. Nastali so prvi športni copati.

druga polovica 1800 n. št.: Ozki, tesno oprijeti gležnjarji, z veliko gumbi, so postali modna muha tistega časa. Končno se je pojavila razlika med levim in desnim čevljem.

20. st.

1900 - 1910: To je obdobje kralja Edvarda VII. Center modnega sveta je bil Pariz. Ideal ženske lepote so predstavljali izredno ozek pas in visoko speti lasje. Tesni korzeti so nepopolno telo spreminjali v popolno. Tudi čevlji, ki so jih tedaj nosili, so bili vsaj za številko manjši, saj so v tistih časih verjeli, da so ozke noge znak vzgojenosti in imenitnosti. Včasih so si ženske dale odstraniti celo nekaj prstov, da so njihove noge izgledale bolj ozke.

Čez dan so se nosili škornji, večerni čevlji pa so izgledali kot dvorni čeveljci z majhno peto. Okrašeni so bili z vezeninami ali prešiti s kovinsko nitjo. Okrasje je bilo lahko sestavljeno tudi iz steklenih kroglic ali biserov - predvsem na konicah čevljev, ki so se pokazale izpod dolgih razkošnih krinolin. Ponavadi so bili izdelani iz satena, redko iz usnja (mehkega kozjega usnja).

Čevljarji tistega časa so bili pravi mojstri, vendar so si ljudje redko privoščili več kot en par čevljev. Predvsem moški so imeli le en par, ki so ga nosili več let. Z industrijsko revolucijo, s pojavom tovarn, se je ročno delo začelo umikati strojni izdelavi. Kmalu po pojavu strojno izdelanih, cenejših čevljev, pa so si le najbolj premožni lahko privoščili ročno izdelane čevlje po meri.

1910 - 1920: I. svetovna vojna je prinesla spremembe tudi v modi. Postala je bolj nosljiva, za vsakdanje življenje. Korzet je izginil, odnos do telesa je postal drugačen. Krila so postala tako ozka, da so ženske v njih težko hodila. Da si zaradi predolгих korakov ne bi strgale krila, so si okoli gležnjev zavezale vrv. Čevlji so postali večbarvni. Leta 1917 je U. S. Rubber izumil prve čevlje, imenovane »sneakers«. Beseda izhaja iz besede »stealthy«, kar pomeni, da so zaradi gumijastega podplata čevlji postali »neslišni« (ponavadi so imeli čevlji usnjen podplat). Danes so to športni copati za vsak dan.

1920 - 1930: Masovna proizvodnja je omogočala izdelavo mnogih umetnih materialov, iz katerih so izdelovali lepa, nosljiva oblačila in čevlje, ki so bili dostopni vsem (tudi cenovno).

Glavni nosilec modnih smernic je postala noga. Čevlji so se zgledovali po plesnih čeveljcih za charleston. To je ples je narekoval hitro gibanje stopal, zato je potreboval varen čevelj - spredaj zaprt, z nizko, stabilno peto. Edina dodana dekoracija je bil nekoliko večji okrasni gumb.

Po letu 1922, po odkritju Tutankamonove grobnice, se je razvilo zanimanje za eksotične kulture. Najbolj modna vrsta obutve so bili lahki natikači. Nosilo se je usnje z briljantnim in metalnim videzom. Izredno modni so bili razkošni materiali (brokati, sateni, svile in žameti s svetlečim izgledom). Pete so bile pogosto umetniško delo, narejene iz usnja, lesa ali jaspisovih spojin, okrašene z rinčicami ali drugim svetlečim okrasjem.

1930 - 1940: To je bil čas privlačnosti, zapeljivosti in glamurja. Ljudje so živeli izredno potratno. Moda je bila sveža in drzna. Modno je bilo poševno rezanje. Večerne obleke so bile razkošne, svetleče, bogato draperirane in so segale do tal. Krzno je bilo pomemben element garderobe (statusni simbol). Oblikovalci čevljev so začeli eksperimentirati. Modni so bili čevlji z ravnim, debelejším podplatom, izdelani iz lesa, plute ali drugih materialov. Zelo popularni so bili sandali, njihov glavni element so bili paščki, izpod katerih so se videle tanke, svilene nogavice. Moški so nosili mokasine, redko pa tudi škornje. Modni so postali vzhodnjaški motivi, ki so se pojavljali tudi na čevljih. Obdobje je dovoljevalo vse možne barve, vključno s kričečo roza, ki jo je vpeljala Elsa Schiamparelli.

1940 - 1950: Usnje postane rezervirano za vojaške potrebe, zato so za izdelavo čevljev uporabljali vsemogoče neobičajne materiale. Najboljši nadomestki usnja so bile razne vrste mreže in kože plazilcev. Okrasje za na čevlje je bilo redko,

zato so si ženske same izdelovale različne vrste okraskov iz vsakdanjih materialov (celofan). Peta ni smela presegati 2,5 cm. Nogavic ni bilo, zato so postale izredno modne doma narejene gamaše.

1950 - 1960: V modi čevljev je v tem času izrednega pomena Charles Jourdan, ki vpelje nov stil, imenovan »stiletto heel« (1951). Zanj so značilne še nikoli tako ozke in visoke petke, ki nasledijo predhodno čokato in močno peto. Plesni čevlji ostanejo osnova, vendar so spredaj odprti. Zgornji deli pa so oblikovani ali rezani v obliki črke V. Vrne se okrasje, uporabljene so bile vse barve mavrice. Čevlji skupaj z obleko tvorijo perfektno zunanjo celostno podobo človeka. Modni so pisani športni copati (sneakers) in mokasinke. Sandali in balerinke postanejo nepogrešljiv element podobe človeka, ki zahaja na zabave ob domačih bazenih ali pa jih nosi za vsakdanje zunanje aktivnosti.

1960 - 1970: Konec desetletja se pojavi hipijevska moda, katere nosilci se proglašajo za otroke cvetja. Imenujemo jo tudi organska moda - zaradi organskih, rožnatih vzorcev. Čevlji postanejo eksperiment - oblikovalci eksperimentirajo oblikami, stili in z divjimi barvami - od živo rumenih do prelivajočih se mavričnih tonov, oblike pa vse od škornjev do klasičnih plesnih čevljev. Starejša populacija žensk ta stil odklanja in prisega na stiletto-se. Mladi so nosili predvsem škornje, sandale in dizajnerske čevlje. Škornji tistega časa so se imenovali »go-go« škornji (imenovani po pesmi Nancy Sinatra »These boots are made for walking«) in so kmalu postali simbol šestdesetih. Izvorno so bili bele barve z nizko ravno peto. Oblikoval jih je Andres Courreges. Kasneje so ostali oblikovalci sledili tej zamisli, le da so eksperimentirali z novimi barvnimi variantami, materiali in stili. Oblikovalce čevlje je navduševalo pomanjkanje usnja in aktualna tema veselja, zato v čevlje vpeljejo nove materiale - mehke in trde plastike.

1970 - 1980: Pojavile so se različne nove kulture, ki so prinašale svoje modne tokove - modo, s katero šokiraš. Punk je prišel v ekstreme. Oblikovalci so okraševali čevlje z najrazličnejšimi okrasi, rinčicami in okrasnimi novci. Tako so čevlji postali zelo oboževani. Pojavila se je modna ikona »wonder woman«, oblečena v vroče hlačke ali izredno kratko krilo in obuta v zanimive škornje. Narejeni so bili iz svetlečih materialov in potiskani z asimetričnimi, geometričnimi ali rožnatimi vzorci. Okrašeni so bili s teksturami in dragulji. Eni so še vedno prisegali na pumparice, sandale ali škornje, drugi pa so želeli naravni izgled. Oblikovalci so se opirali na rimski navdih pri sandalih, iz štiridesetih pa vzamejo spredaj odprte čevlje. Sedemdeseta pa te čevlje spremenijo v kričeče plesne čevlje. Pojavijo se tudi čevlji s paščkami.

Nike je leta 1972 predstavil svoje prve čevlje za tek - športne copate.

1980 - 1990: V osemdesetih so se pojavile blagovne znamke. Oblikovalci so se začeli zavedati, da se kupci zavedajo vrednosti blagovne znamke. Kupovanje in moč oblačenja sta postala velik posel. Naenkrat je postalo modno nositi športne copate k elegantnem kostimu. Ženske so se začele oblačiti po moško. Nositi so začele nizke čevlje brez pete v umirjenih barvah in v klasičnem stilu.

Pojavili so se mokasini, espadrile in ostale vrste klasičnih čevljev v različnih barvnih odtenkih. Modni so postali tudi »jellies« - želatinasto mehki čevlji v vseh barvah, vlti iz plastike. Trg preplavijo tudi živobarvni športni copati All stars converse.

1990 - 2000: Devetdeseta so združila modo tega stoletja, od retro cvetlične mode do hipijevske mode in oživitve swinga konec devetdesetih.

Raznolikost je bil ključni koncept, ki se je zrcalil tudi v modi. Čevlji so bili narejeni v različnih stilih (za različne priložnosti) in so bili dosegljivi povsod. V

zgodnjih letih desetletja grunge močno vpliva na modo - moden postane zguljen jeans in buleji Dr. Martens.

V modi se je zgodil preobrat. Elegantni čevlji se znebijo visoke pete, saj nihče več ni pripravljen žrtvovati udobja za modo.

**Predstavljamo nekaj slovenskih oblikovalcev
unikatnih čevljev:**

**ALJO NOVAK,
MITJA HOJAKA,
MARIA HERZOGA,
RUDOLFA LOPATCA**

in

MATJAŽA VLAHA.

ALJA NOVAK

Alja Novak ima na Vranskem svojo delavnico, kjer nastajajo zanimivi unikatni čevlji in torbice. V dedkovi čevljarski delavnici je že kot majhna deklica občudovala nizek čevljarski stolček - njegov osrednji del je kvadratna skrinjica, na kateri je čevljar sedel. V skrinjici so hranili orodje, s katerim so popravljali čevlje kar po domovih.

Tako je že v zgodnji mladosti imela možnost spoznati skrivnosti o nastanku čevlja.

Obiskale smo jo na Vranskem in ji ob ogledu delavnice zastavile nekaj vprašanj.

Intervju

1. Kdaj ste se odločili za oblikovanje lastnih (unikatnih) čevljev?

»To izvira že iz moje rane mladosti. Z vonjem po usnju in izdelavo čevljev sem se srečala že v otroških letih, saj je imel dedek čevljarsko delavnico. Da bi sama oblikovala čevlje, pa sem se odločila leta 1998, v 1. letniku fakultete. Študirala sem na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, smer industrijsko oblikovanje, kjer sem diplomirala leta 2004.«

2. Ali cel postopek izdelave poteka ročno?

»Vse poteka ročno. Najprej naredimo obris stopala tako, da v širini bokov stopimo na list papirja. S svinčnikom pod kotom 90 stopinj obrišemo stopalo. Na obrisu lahko označimo zelene točke. Izmerimo še obsege na nogi: obseg in višino

člena, narta, pete, gležnja, meča in podkolena. Uporabljam le stroj za brušenje, tanjšanje usnja po robovih - za lažje šivanje, lepljenje materiala.«

3. Kje dobite navdih, ideje za vedno nove, zanimive oblike čevljev?

»Ideje dobivam pri ljudeh, skozi pogovor z njimi, ko vidim, kakšen stil oblačenja imajo. Delam nosljive čevlje, ni zelo ekstravagantnih oblik.«

4. Najpogostejši material, ki ga uporabljate in kje ga nabavljate?

»Predvsem oblikujem z usnjem različnih barv in vzorcev, včasih tudi iz svile, vendar so takšni čevlji bolj za gledat... Po material se odpravim v tujino - v Italijo, Avstrijo, Nemčijo, saj je pri nas izbira materialov zelo slaba.«

5. Ustvarjate v zanimivi delavnici, v starinskem slogu...

»Ta delavnica je še od mojega dedka, ki mi še sedaj zelo veliko pomaga z nasveti, pa tudi pri sami izdelavi. Delavnico bi bilo potrebno posodobiti, ampak saj veste - vedno je problem denar... Naj še omenim, da je v Sloveniji zelo veliko pomanjkanje kadra - čevljarjev je vedno manj, saj ni več šole za ta poklic.«

6. Izdelujete čevlje samo po naročilu?

»Da, samo po naročilu. Delam za znane osebnosti, nekaterim kakšen par čevljev tudi podarim, zelo veliko čevljev pa naredim za manj znane ljudi. Ravno kar izdelujem čevlje za poroko.«

7. Koliko časa pa potrebujete za izdelavo enega para čevljev?

»Za samo izdelavo potrebujem dva polna dneva, veliko časa pa seveda vzame sama ideja za obliko čevlja.«

8. Od kod ime vaše blagovne znamke »Viryent«?

»V začetku 19. stoletja je iz Francije prišel na slovenska tla Bartholomey Viryent, eden od Napoleonovih vojakov. Prvi izmed njegovih vnukov se je kmalu izučil za čevljarja. Svoje znanje o tej obrti je leta 1919 prenesel mojemu dedu. Tako se je moj ded Rado Virjent učil od svojega očeta. To tradicijo želim gojiti naprej.«

9. Kakšne pa so cene vaših čevljev (seveda je odvisno ali je to škorenj ali natikač)?

»Tako je. Poleg tega je cena odvisna od materiala, iz katerega je čevelj narejen. Čevlji so na primer od 200 EUR naprej, če pa bi bili iz kačjega ali krokodiljega usnja, pa je cena seveda višja.«

10. Ste imeli že kakšno razstavo čevljev?

»Do sedaj sem imela eno razstavo aprila leta 2006, pravkar pa se dogovarjamo še za eno razstavo. V Ljubljani pa imam "Showroom", kjer je na ogled nekaj parov mojih čevljev.«

11. Bi želeli na koncu še kaj sami povedati za našo raziskovalno nalogo?

»Zanima me, če veste, od kod izvira rek: "DATI KOGA NA ČEVELJ"? Včasih so z debelino podplatov izkazovali svojo moč, svoj status.. Ti podplati so dosegali tudi višino 70 cm in je bilo nemogoče hoditi v takih čevljih brez pomoči. Gospa z visokim statusom je imela zraven sebe 4 služabnice, ki so ji pomagale pri hoji. Če je prišlo med njimi do prepira, so to gospo služabnice preprosto pustile samo - pustile so jo na cedilu oz. so jo dale na čevelj. Kasneje so take čevlje zaradi zdravja prepovedali.

Najlepša hvala za pogovor in mnogo ustvarjalnega navdiha še naprej.

Unikatni čevlji Alje Novak:

slika 1: ženski čevlji

slika 2: ženski čevlji

slika 3: ženski opanki

slika 4: ženski čevlji

slika 5: ženski natikači

slika 6: ženski čevlji

slika 7: ženski čevlji

slika 8: ženski čevlji

slika 9: ženski čevlji

slika 10: ženski in moški čevlji

slika 11: ženski čevlji

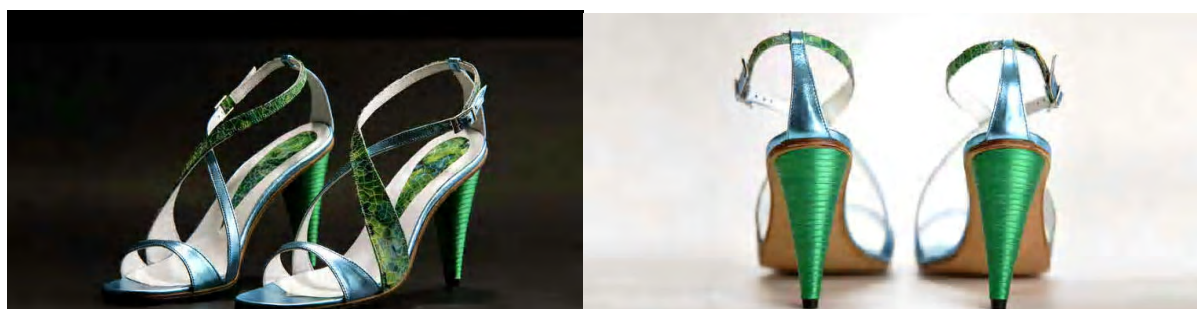
slika 12: ženski škornji

slika 13: ženski sandali

slika 14: ženski opanki

slika 15: ženski opanki

MITJA HOJAK

Mitja Hojak oblikuje usnjene unikatne čevlje, torbice in denarnice v Litiji.

Nad oblikovanjem čevljev se je navdušil v 1. letniku šolanja.

Navdih za čevlje dobiva povsod - nekaj smernic glede materialov dobi na sejnih v Bologni (Italija), ideje pa v svojih hobijih: v plesu, smučanju, vožnji z motorjem ...

Poleg usnja uporablja še blago oz. materiale iz katerih so obleke (poročne, za maturantski ples ipd.). Uporablja tudi veliko modnih dodatkov - Swarovski kamenčke, razne zaticalnice ...

Čevlje izdeluje samo po naročilu, ves postopek izdelave pa poteka ročno.

Pravi, da v svojem poklicu uživa in ga z veseljem opravlja.

Unikatni čevlji Mitja Hojaka:

slika 1: moški čevlji

slika 2: moški čevlji

slika 3: ženski škornji

slika 4: moški čevlji

slika 5: ženski škornji

slika 6: ženski natikači

MARIO HERZOG

Herzogovi čevlji nam ponujajo šivanje, ki ga lačno oko ne zazna, toda zazna ga noga. Takšen čevelj poleg udobja ponudi tudi stabilnost.

Tisti, ki cenijo kakovost, veliko pomeni, da so čevlji izdelani ročno, skoraj brez elektrike - natančno tako kot pred stotimi leti. In samo zanje. Pomemben je vsak šiv, tudi tisti, ki so kasneje očem skriti, saj predstavljajo temelj konstrukcije teh čevljev.

Čevlji iz delavnice Herzog so narejeni za vsakega naročnika posebej in so tudi izraz naročnikove osebnosti. Njegovi čevlji so prave umetniške mojstrovine (rokodelsko znanje je prepleteno z uporabo vseh čevljarskih tehnologij).

Unikatni čevlji Maria Herzoga:

slika 1: moški čevelj

slika 2: moški čevelj

slika 3: ženski čevelj

slika 4: moški čevlji

slika 5: ženski čevelj

slika 6: ženski čevelj

slika 7: ženski škorenj

MATJAŽ VLAH

Kako se je Matjaž Vlah odločil za oblikovanje čevljev?

Leta 1996 je imel prometno nesrečo z motorjem in ostal je brez noge.

Čevlji, ki so mu jih ponudili, so bili tako grdi, da jih Matjaž niti v sanjah ne bi nosil.

Sam si je naredil prve indijanske mokasine. Njihova udobnost in energija sta bili zanimivi tudi ostalim in kmalu zatem jih je naredil tudi prijatelj.

To je vodilo v odprtje lastnega ateljeja v Ljubljani - atelje za izdelavo unikatnih čevljev. Poimenoval ga je Butanoga.

Čevlji nastajajo brez vnaprejšnjih skic in šablon. Matjaž Vlah jih oblikuje sproti. Škornji, gležnjarji, opanke, mokasini in čisto posebni salonarji nastajajo ročno. Podobni so si samo po imenu in nekoliko robatem slogu, ki se nemalokrat zaključí s poudarjeno konico.

Vsi modeli nastajajo iz naravnih materialov: usnje, platno, les.

In domišljija.

Unikatni čevlji Matjaža Vlah:

slika 1: moški natikači

slika 2: moški čevlji

slika 3: moški čevlji

slika 4: moški škornji

slika 5: moški čevlji

slika 6: moški čevlji

RUDOLF LOPATEC

V Novem mestu ima delavnico Rudolf Lopatec, kjer po naročilu nastajajo unikatni čevlji.

Rudolf Lopatec pravi, da ime njihove blagovne znamke označuje Novo mesto. Novo mesto se je včasih namreč imenovalo Rudolfovo.

Njihove osnovne zapovedi so: tradicija in zvestoba lepoti ter kakovost in moda.

Leta 1992 se je odločil za samostojno pot in vedel je, da ne bo lahko. V prispodobi bi lahko rekli, da za tako težko pot potrebuješ dobre čevlje.

V njegovem primeru so čevlji elegantni, lepi, modni, udobni in seveda najboljše kakovosti.

»Proizvodnjo smo si postavili v moji rojstni vasi Dobrava. V tem lepem dolenjskem okolju nastajajo naši ročno izdelani čevlji. Kolikokrat udarimo po kosu usnja! Kolikokrat ga naši prsti pobožajo! Kolikokrat je en sam čevelj v rokah vseh naših delavcev in na vseh naših napravah! Da je na koncu izdelek lep, nežen, mehak, moden, udoben in vzdržljiv. Čevelj se mora zlititi z nogo! S tistim, ki ga nosi, mora biti eno. Zato nimamo serijske proizvodnje, ampak je vsak čevelj narejen le za tistega, ki ga bo obul. No, pretežno so to ženski čevlji, ki hodijo po domačih in tujih odrih, ki hodijo po domačih in tujih ulicah, ki plešejo, ki razveseljujejo in zapeljujejo. Naši čevlji so tako v Londonu kot v Parizu, v Zagrebu in Trstu in seveda pri nas doma. Nobena zahteva za nas ni prevelika, noben izziv pretežak.«*

*citat (www.rudolf-lopatec.com/)

Unikatni čevlji Rudolfa Lopatca:

slika 1: ženski čevlji

slika 2: ženski čevlji

slika 3: ženski čevlji

slika 4: ženski čevlji

slika 5: ženski čevlji

slika 6: ženski čevlji

slika 7: ženski čevelj

slika 8: ženski čevelj

Slika 9: moški čevelj

slika 10: moški čevelj

slika 11, 12, 13: ženski škornji

ANKETA

1. **Spol:** Ž M

2. **Starost:** 12 - 15 let
 16 - 25 let
 26 - 35 let
 36 - 50 let in več

3. **Ste že slišali za UNIKATNE ČEVLJE?**

- a) da
- b) ne

4. **Ali veste, kaj so UNIKATNI ČEVLJI?**

- a) To pomeni, da je določen model čevljev izdelan v malem številu (do 10 parov).
- b) To je samo en isti model čevljev.
- c) Takšne čevlje prodajajo v vseh prodajalnah z obutvijo.

5. **Ali poznate koga, ki ima UNIKATNE ČEVLJE?**

- a) da
- b) ne

6. **Ali veste, kje je možno kupiti UNIKATNE ČEVLJE?**

- a) v vseh prodajalnah s čevlji
- b) izdelajo jih samo po naročilu
- c) ne vem

7. So po vašem mnenju takšni čevlji v celoti narejeni ročno?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem

8. Koliko po vašem mnenju stanejo UNIKATNI ČEVLJI?

- a) 10.000 SIT - 30.000 SIT (41.73 EUR - 83.46 EUR)
- b) 40.000 SIT - 70.000 SIT (166.92 EUR - 292.10 EUR)
- c) 80.000 SIT in več (333.83 EUR in več)

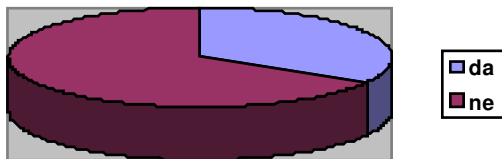
9. Si želite imeti par unikatnih čevljev?

- a) da
- b) da, vendar le, če bi bili cenejši
- c) ne

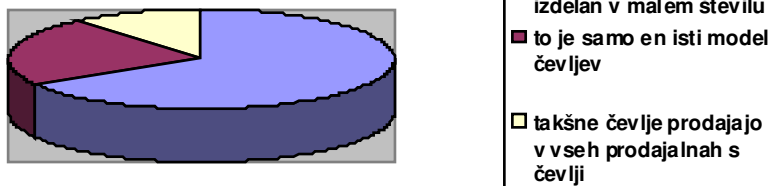
REZULTATI ANKET

Fantje med 12-15 letom

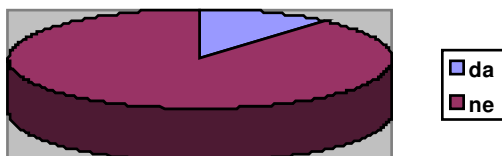
3. vprašanje: Ste že slišali za unikatne čevlje?

4. vprašanje: Ali veste, kaj so unikatni čevlji?

5. vprašanje: Ali poznate koga, ki ima unikatne čevlje?

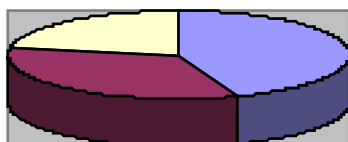

6. vprašanje: Ali veste, kje je možno kupiti unikatne čevlje?

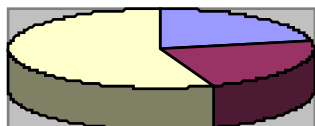
- v vseh prodajalnah s čevlji
- izdelajo jih sam o po naročilu
- ne vem

7. vprašanje: So po vašem mnenju takšni čevlji v celoti narejeni ročno?

- da
- ne
- ne vem

8. vprašanje: Koliko po vašem mnenju stanejo unikatni čevlji?

- 10.000sit-30.000sit
- 40.000sit-70.000sit
- 80.000sit in več

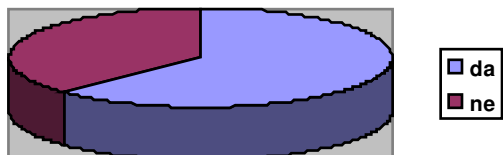
9. vprašanje: Si želite imeti par unikatnih čevljev?

- da
- da, vendar le, če bi bili cenejši
- ne

Dekleta med 12-15 letom

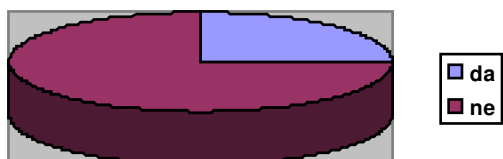
3. vprašanje: Ste že slišali za unikatne čevlje?

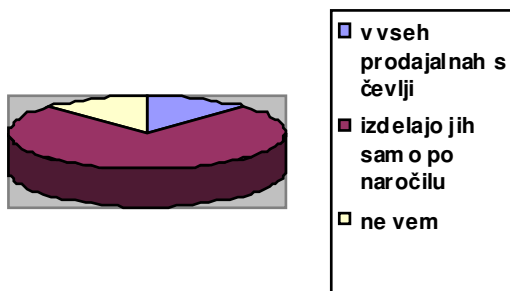
4. vprašanje: Ali veste, kaj so unikatni čevlji?

5. vprašanje: Ali poznate koga, ki ima unikatne čevlje?

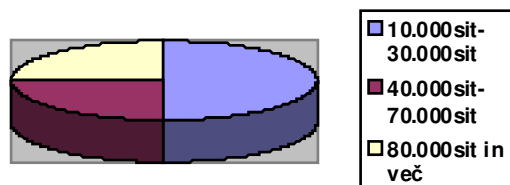
6. vprašanje: Ali veste, kje je možno kupiti unikatne čevlje?

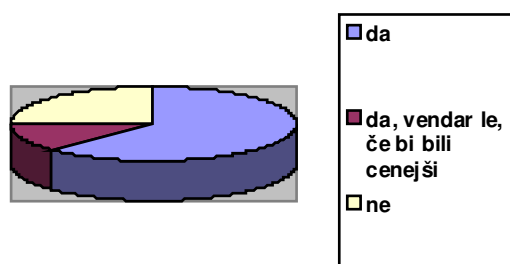
7. vprašanje: So po vašem mnenju takšni čevlji v celoti narejeni ročno?

8. vprašanje: Koliko po vašem mnenju stanejo unikatni čevlji?

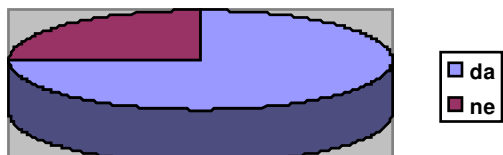

9. vprašanje: Si želite imeti par unikatnih čevljev?

Fantje in dekleta med 16-25 letom

3. vprašanje: Ste že slišali za unikatne čevlje?

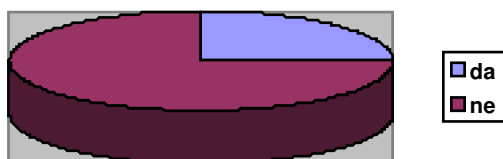

4. vprašanje: Ali veste, kaj so unikatni čevlji?

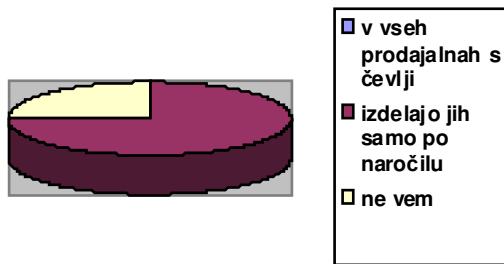

- to pomeni, da je določen model čevljev izdelan v malem številu
- to je samo en isti model čevljev
- takšne čevlje prodajajo v vseh prodajalnah z obutvijo

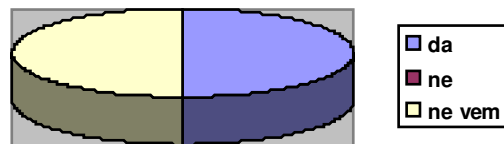
5. vprašanje: Ali poznate koga, ki ima unikatne čevlje?

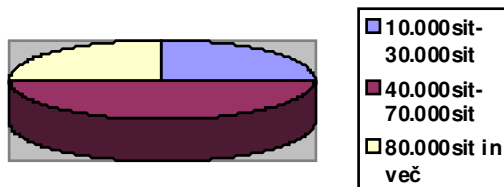
6. vprašanje: Ali veste, kje je možno kupiti unikatne čevlje?

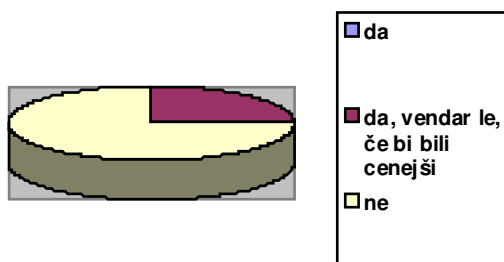
7. vprašanje: So po vašem mnenju takšni čevlji v celoti narejeni ročno?

8. vprašanje: Koliko po vašem mnenju stanejo unikatni čevlji?

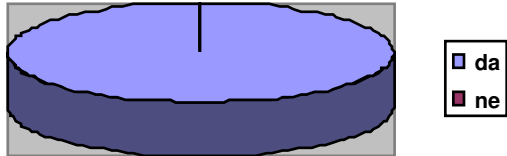

9. vprašanje: Si želite imeti par unikatnih čevljev?

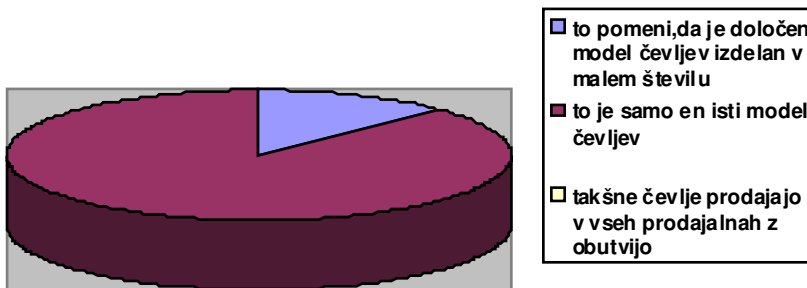

Ženske med 25-35 letom

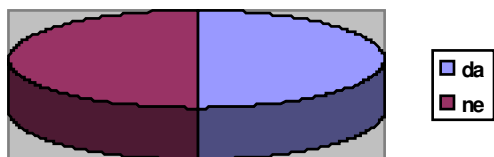
3. vprašanje: Ali ste že slišali za unikatne čevlje?

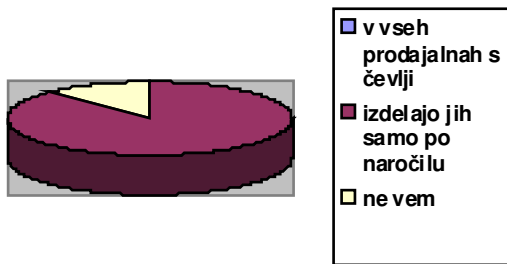
4. vprašanje: Ali veste, kaj so unikatni čevlji?

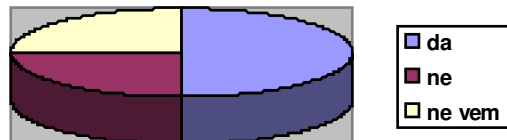
5. vprašanje: Ali poznate koga, ki ima unikatne čevlje?

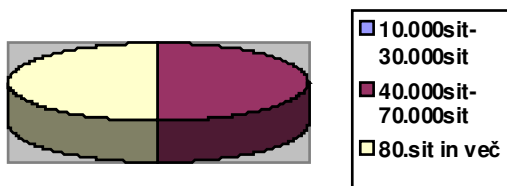
6. vprašanje: Ali veste, kje je možno kupiti unikatne čevlje?

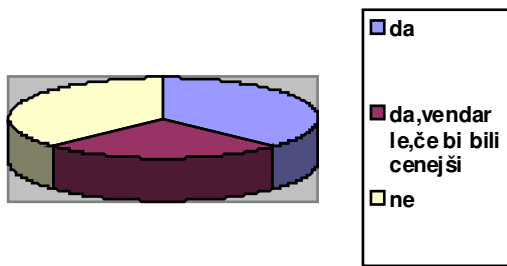
7. vprašanje: So po vašem mnenju takšni čevlji v celoti narejeni ročno?

8. vprašanje: Koliko po vašem mnenju stanejo unikatni čevlji?

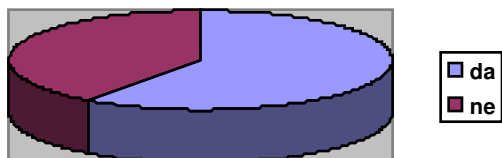

9. vprašanje: Si želite imeti par unikatnih čevljev?

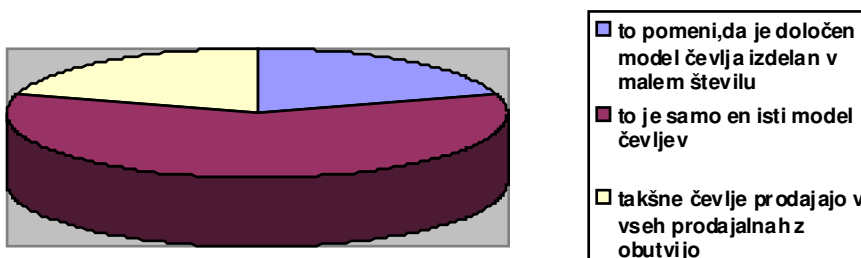

Moški med 36-50 letom

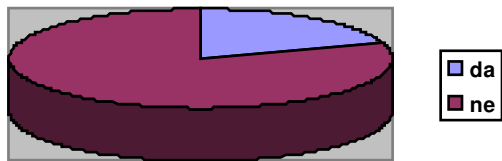
3. vprašanje: Ali ste že slišali za unikatne čevlje?

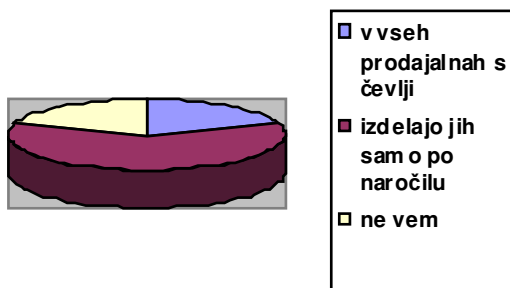
4. vprašanje: Ali veste, kaj so unikatni čevlji?

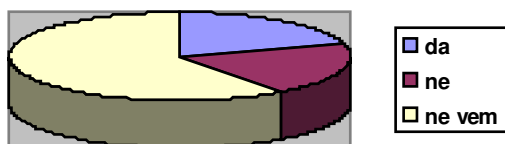
5. vprašanje: Ali poznate koga, ki ima unikatne čevlje?

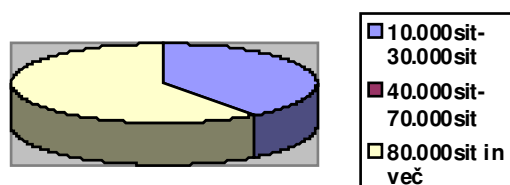
6. vprašanje: Ali veste, kje je možno kupiti unikatne čevlje?

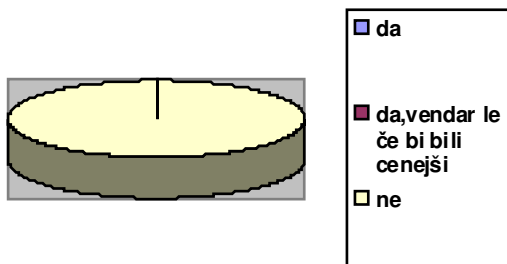
7. vprašanje: So po vašem mnenju takšni čevlji v celoti narejeni ročno?

8. vprašanje: Koliko po vašem mnenju stanejo unikatni čevlji?

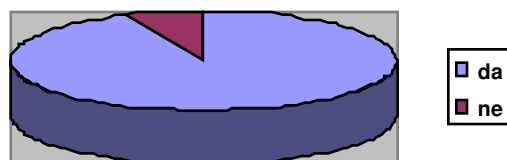

9. vprašanje: Ali si želite imeti par unikatnih čevljev?

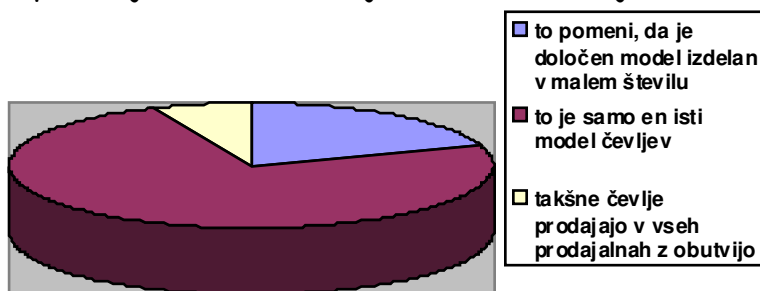

Ženske med 36-50 letom

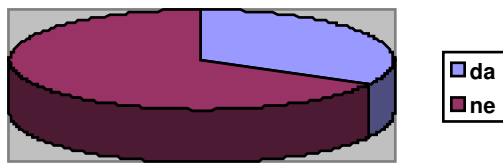
3. vprašanje: Ste že slišali za unikatne čevlje?

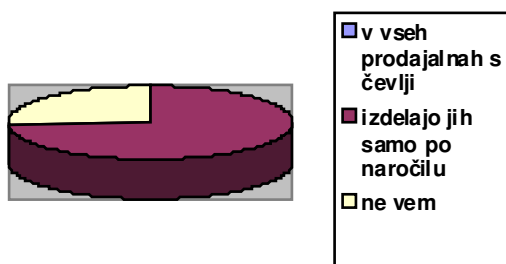
4. vprašanje: Ali veste, kaj so unikatni čevlji?

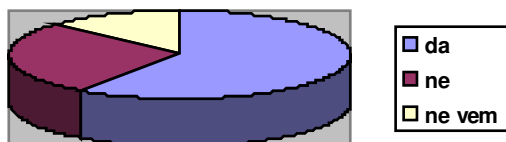
5. vprašanje: Ali poznate koga, ki ima unikatne čevlje?

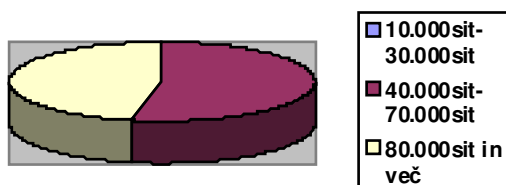
6. vprašanje: Ali veste, kje je možno kupiti unikatne čevlje?

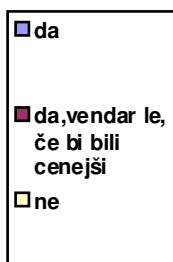
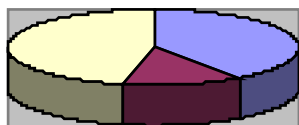
7. vprašanje: So po vašem mnenju takšni čevlji celoti narejeni ročno?

8. vprašanje: Koliko po vašem mnenju stanejo unikatni čevlji?

9. vprašanje: Si želite imeti par unikatnih čevljev?

DISKUSIJA

Na začetku smo postavile 3 hipoteze. Domnevale smo, da ljudje vedo, kaj pomeni »unikaten čevelj«. To hipotezo lahko po raziskavi z anketo le delno potrdimo, saj veliko moških ne ve, da so unikatni čevlji le en par čevljev (enega modela). Ženske v večini vedo, ampak se je tudi med njimi našla katera, ki ni vedela, kaj so unikatni čevlji.

Drugo hipotezo smo sprejele, saj je v Sloveniji malo oblikovalcev unikatnih čevljev. Me smo spoznale delo petih oblikovalcev: Aljo Novak, Rudolfa Lopatca, Maria Herzoga, Matjaža Vlaha in Mitja Hojaka. V Sloveniji je še nekaj izučenih čevljarjev (predvsem starejša generacija). Ta poklic izumira, ker pri nas ni šol, kjer bi se lahko izučili za čevljarja.

Tretjo hipotezo - unikatne čevlje izdelujejo le po naročilu, lahko v celoti potrdimo. Oblikovalci čevljev so nam povedali, da ves postopek izdelave unikatnih čevljev poteka ročno. Strojno obdelajo le robove materiala, iz katerega bo čevelj narejen (da lahko material lažje oblikujejo in pritrdijo na podplat).

ZAKLJUČEK

Ob izdelovanju raziskovalne naloge smo izvedele veliko zanimivosti o čevljih v preteklosti. Predvsem nas je presenetil podatek, da so prve sledove najstarejših čevljev našli že leta 8000 pr. n. št. nato debelina podplatov (do 76 cm) v 15. stoletju in to, da se je razlika med levim in desnim čevljem pojavila šele v 2. polovici 18. stoletja.

Spoznale smo nekaj oblikovalcev unikatnih čevljev iz različnih krajev Slovenije (iz Ljubljane, Vranskega, Litije, Novega mesta in Škocjana). Večinoma izdelujejo usnjene čevlje, pa tudi torbice, pasove in denarnice.

Presenečene smo nad rezultati ankete, najbolj nad odgovori na vprašanje - ali vedo, kaj so unikatni čevlji. Mislile smo, da bo večina anketirancev vedela, da so unikatni čevlji izdelani le v enem paru določenega modela.

Nad unikatnimi čevlji teh oblikovalcev smo navdušene. Kombinacije barv in zanimive oblike naredijo te čevlje res unikatne. Vsak čevlj se nam zdi neke vrste umetnina. Oblikovalec uresniči svoje ideje, svojo domišljijo na svojstven način. In vsak izmed njih ima svoj stil oblikovanja.

Tudi naša ali vaša želja po edinstvenem paru čevljev se lahko uresniči. Po vaši zamisli, v vaših najljubših barvah in materialih.

Samo za vas.

VIRI IN LITERATURA

- SLOVENSKI VELIKI LEKSIKON; Ljubljana, Mladinska knjiga založba d. d., 2003, str.
- VELIKI SPLOŠNI LEKSIKON, Druga knjiga; Ljubljana; DZS, 1997, str.

Spletne strani:

- http://www.viryent.com/viryent_slo.htm
- <http://www.egoxmass.com/kdojihoblaci/default.asp?cid=2>
- <http://www.marioherzog.com/indi.htm>
- <http://www.rudolf-lopatec.com/>
- <http://www.butanoga.org>
- www.mihoya.si